

CABINET – 09 MEHEFIN 2021

PWNC: ADRODDIAD BLYNYDDOL SAFONAU'R GYMRAEG 2020-2021

ADRODDIAD GAN: CYFARWYDDWR CORFFORAETHOL, ADDYSG A GWASANAETHAU CORFFORAETHOL

1. PWRPAS YR ADRODDIAD

- 1.1 Er mwyn hysbysu'r aelodau a cheisio eu cadarnhad o'r cynnydd a wnaed yn ystod blwyddyn ariannol 2020-2021 yn erbyn pedwar maes penodol o waith yr iaith Gymraeg, fel sy'n ofynnol o dan y fframwaith rheoleiddio ar gyfer gweithredu Safonau'r Gymraeg.
- 1.2 Bydd yr adroddiad wedyn yn cael ei gyhoeddi ar-lein erbyn y dyddiad cau ar 30 Mehefin 2021, fel sy'n ofynnol gan Safon 158 yr iaith Gymraeg.

2. CRYNODEB

- 2.1 Mae gan y Cyngor ddyletswydd statudol i gynhyrchu adroddiad monitro blynyddol ar weithredu materion yr iaith Gymraeg o dan y ddeddfwriaeth gyfredol ac yn unol â Safon 158.
- 2.2 Mae'r wybodaeth sy'n ofynnol ar gyfer 2020-2021 yn cwmpasu pedwar maes allweddol gofynnol.

Manylion Gofynion i Adrodd	Rhif y Safon Perthnasol (a'r is-gymal)
Cwynion gan Aelodau'r Cyhoedd Rhaid i'r adroddiad blynyddol gynnwys nifer y cwynion a dderbynioch yn ystod y flwyddyn honno a oedd yn ymwneud â'ch cydymffurfiad â'r safonau yr oeddech o dan ddyletswydd i gydymffurfio â nhw.	147, 148, 149, 156, 158 (2), 162, 164 (2), 168 (a), 170 (2) (d)
Sgiliau Iaith Staff Nifer y gweithwyr sydd â sgiliau yn y Gymraeg ar ddiwedd y flwyddyn o dan sylw (ar sail y cofnodion a gedwir yn unol â safon 151);	170 (2) (a) 151

<p>Darpariaeth Hyfforddiant Cyfrwng Gymraeg</p> <p>Nifer yr aelodau o staff a fynychodd cyrsiau hyfforddiant a gynigiwyd gennych yn Gymraeg yn ystod y flwyddyn (ar sail y cofnodion a gadwyd gennych yn unol â safon 152);</p> <p>Os cafodd fersiwn Gymraeg o gwrs ei chynnig gennych yn ystod y flwyddyn, canran cyfanswm nifer y staff a fynychodd y cwrs a fynychodd y fersiwn Gymraeg (ar sail y cofnodion a gadwyd gennych yn unol â safon 152).</p>	<p>170 (2) (b) 170 (2) (c) 152</p>
<p>Recriwtio i Swyddi Gwag</p> <p>Nifer y swyddi newydd a'r swyddi gwag a hysbysebwyd gennych yn ystod y flwyddyn a gategoreiddiwyd fel swyddi sy'n gofyn:</p> <p>(i) bod sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol (ii) bod angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg pan benodir i'r swydd (iii) bod sgiliau yn y Gymraeg yn ddymunol (iv) nad oedd sgiliau yn y Gymraeg yn angenrheidiol</p> <p>(ar sail y cofnodion a gadwyd gennych yn unol â safon 154);</p>	<p>170 (2) (ch) 154</p>

- 2.3 Mae'r adroddiad yn rhoi diweddariad i'r Aelodau ar sefyllfa bresennol y Cyngor mewn perthynas â gofynion statudol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011.
- 2.4 Mae'r adroddiad yn amlinellu'r cynnydd da a wnaed gan feysydd gwasanaeth wrth ymgorffori trefniadau ar gyfer darparu gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg a chynyddu gallu sgiliau iaith Gymraeg y gweithlu.
- 2.5 Mae'n amlwg o gynnwys yr adroddiad fod y gwaith a wnaed hyd yma yn symud yn y cyfeiriad cywir. Bydd y cynnydd a'r momentwm da yn cael eu cynnal trwy barhau i weithio gyda phartneriaid ac ymateb i help, cyngor ac arfer gorau gan Gomisiynydd y Gymraeg a chyrrff rhanbarthol a chenedlaethol eraill.

3. ARGYMHELLION

- 3.1 Argymhellir bod Aelodau'r Cabinet yn nodi cynnwys yr adroddiad blynyddol ac yn cymeradwyo cyhoeddi'r wybodaeth hon fel cofnod o gynnydd tuag at, a chydymffurfio â, Safonau'r Gymraeg perthnasol.

4. RHESYMAU DROS YR ARGYMHELLION

- 4.1 Yn unol â Safon 158 Hysbysiad Cydymffurfio'r Cyngor, rhaid i'r Cyngor;
- Llunio adroddiad blynyddol sy'n ymdrin â'r ffordd y mae wedi cydymffurfio â'r Safonau Cyflenwi Gwasanaethau y mae'n ddyletswydd arnynt i gydymffurfio â hwy yn ystod y flwyddyn honno.
 - Rhaid i'r adroddiad blynyddol gynnwys nifer y cwynion a dderbyniwyd yn ystod y flwyddyn honno a oedd yn ymwneud â chydymffurfiaid â'r Safonau yr oedd y Cyngor o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy.
 - Cyhoeddi'r adroddiad ar ei wefan erbyn 30 Mehefin 2020.

5. YR ADRODDIAD

5.1 Mae'r adroddiad blynyddol yn amlygu'r wybodaeth berfformiad canlynol;

- Cofnodwyd 2 gŵyn am yr iaith Gymraeg y flwyddyn ariannol hon. Roedd un yn ymwneud â diweddariad COVID-19 ar y cyd gan y Prif Weithredwr a'r Arweinydd a gyhoeddwyd yn ystod cyfyngiadau symud lleol Caerffili yn Saesneg yn unig i ddechrau oherwydd natur frys ei gynnwys, gyda'r cyfieithiad Cymraeg i ddilyn. Cymerodd y Cyngor benderfyniad strategol i ddefnyddio eithriad a roddwyd yn ei hysbysiad cydymffurfio, mewn perthynas â chyhoeddi datganiadau i'r wasg o natur frys, yn enwedig yn ystod pandemig byd-eang. Daeth y gŵyn arall gan breswlydd nad oedd wedi derbyn ymateb i'w gais cychwynnol am wasanaeth ac a oedd yn teimlo mai'r rheswm am hynny oedd bod y cais wedi'i gyflwyno yn Gymraeg.
- Gwelwyd cynnydd yn nifer y staff sy'n siarad Cymraeg sydd wedi'u cofnodi ar ein system AD ar gyfer 2020-2021 ar draws pob un o'r 3 chyfadran.
- Am y bedwaredd flwyddyn yn olynol rydyn ni'n gweld cynnydd yn nifer y staff sy'n dysgu Cymraeg gyda 246 o ddysgwyr wedi cwblhau cyrsiau. Cwblhaodd nifer sylweddol o staff y cyrsiau 10 awr ar-lein, rhan 1 a rhan 2, yn ystod y cyfyngiadau symud, gyda 517 o'r cyrsiau hyn wedi'u cwblhau. Roedd llawer o'r staff a gwblhaodd y cyrsiau hyn yn staff ysgol a/neu sy'n gweithio yn y sector gofal cymdeithasol.
- Hysbysebwyd cyfanswm o 690 o swyddi gwag. Dim ond 4 swydd a hysbysebwyd fel Cymraeg yn Hanfodol. Hysbysebwyd 42 swydd lle roedd angen dysgu sgiliau iaith Gymraeg ar ôl penodi, aseswyd 684 o swyddi fel swyddi Cymraeg yn ddymunol a 7 lle nad oedd angen sgiliau Cymraeg, yn rhannol oherwydd bod gan staff presennol sgiliau Cymraeg eisoes. Hysbysebir pob swydd yn rhagosodedig fel Cymraeg yn Ddymunol fel isafswm.
- Mae nifer o geisiadau gwasanaeth dros y ddwy flynedd ddiwethaf wedi ymwneud ag arwyddion gwaith priffyrdd sydd ddim yn cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg. Yn ystod 2020-2021, gweithiodd y tîm Cydraddoldeb, y Gymraeg ac Ymgynghori yn agos iawn gyda swyddogion Priffyrdd i ddatblygu llawlyfr sy'n nodi enghreifftiau o arwyddion gwaith mewn fformat sy'n cydymffurfio. Rhannwyd y canllaw hwn gyda swyddogion a chontractwyr i sicrhau bod pawb yn ymwybodol o'r gofyniad ac i leihau nifer y ceisiadau gwasanaeth a dderbyniwn ynghylch y mater hwn. Gellir gweld y canllaw yn Atodiad A o Adroddiad Blynyddol Safonau'r Gymraeg.
- Mae'r Adran Gynllunio wedi uwchraddio'r Llwyfan 'Public Access', sy'n galluogi pobl i chwilio, olrhain a rhoi sylwadau ar Geisiadau Cynllunio. Mae'r feddalwedd yn cael ei datblygu mewn partneriaeth â LinguaSkin, ac mae'r Tîm Cyfieithu wedi bod yn paratoi cyfieithiadau i'w bwydo i'r system yn barod iddo gael ei lansio.
- Datblygwyd yr Asesiad Effaith Integredig newydd, sy'n cynnwys adran ar y Gymraeg gan ddefnyddio arweiniad Comisiynydd y Gymraeg ar y Safonau Llundio Polisi. Mae'r adran hon bellach yn ei gwneud yn ofynnol i swyddogion roi rhagor o ystyriaeth i'r effaith ar y Gymraeg wrth ddatblygu cynigion a pholisïau.
- Rydyn ni hefyd wedi tynnu sylw at y gwaith hyrwyddo a wnaed yn ystod 2020-2021 i hyrwyddo'r Gymraeg a chodi ymwybyddiaeth o ddyddiadau calendr lle rydym ni'n dathlu'r iaith a'r diwylliant.

5.2 Casgliad

Mae'n amlwg o gynnwys yr adroddiad bod cynnydd wedi bod yn ystod 2020-2021, fodd bynnag, rhaid i ni beidio â llaesu dwylo, yn lle hynny mae angen i ni barhau i gyflawni a chynnal cydymffuriad â'r safonau ym mhopeth a wnawn.

6. TYBIAETHAU

6.1 Ni wnaed unrhyw dybiaethau.

7. CRYNODEB O'R ASESIAD EFFAITH INTEGREDIG

7.1 Cwblhawyd asesiadau ac Cydraddoldeb, iaith Gymraeg ac ymgynghroy llawn ar y Cynllun Cydraddoldeb Strategol wrth iddo gael ei ddatblygu; felly ni wnaed asesiad llawn ar yr adroddiad blynyddol hwn. Mae'r adroddiad yn asesiad o'r cynnydd a wnaed gan y Cyngor o dan Safonau'r Gymraeg.

7.2. Mae'r iaith Gymraeg yn thema drawsbynciol o'r Nodau Llesiant o fewn Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ac mae'n effeithio ar bob polisi, swyddogaeth a gweithdrefn y Cyngor, gan gwmpasu'r rhai sydd wedi'u hanelu at y cyhoedd a pholisïau mewnol sy'n cynnwys aelodau staff y Cyngor. Mae'r adroddiad yn cyfrannu at y Nodau Llesiant canlynol:

- Cymru sy'n fwy cyfartal
- Cymru sydd â chymunedau cydlynol
- Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu

7.3 Mae gan y Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-2024, sy'n cynnwys yr iaith Gymraeg a chydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg fel amcan cydraddoldeb strategol yn ei rinwedd ei hun, gysylltiadau uniongyrchol â nifer o bolisïau a strategaethau cyfredol eraill, o fewn y Cyngor ac o ran gweithio mewn partneriaeth.

7.4 Mae yna hefyd strategaethau neu reoliadau Lywodraeth Cymru y mae gwaith iaith Gymraeg y Cyngor yn cysylltu â nhw, gan gynnwys "**Mwy Na Geiriau / More Than Just Words**" (Strategaeth iaith Gymraeg Cenedlaethol Iechyd a Gofal Cymdeithasol), "**Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr Cymraeg**" (Strategaeth iaith Gymraeg Llywodraeth Cymru) a **Ffyniant i Bawb**.

7.5 Mae'r adroddiad hwn yn cysylltu ag amcanion canlynol y Cynllun Corfforaethol 2018-2023;

- Amcan 1 - Gwella cyfleoedd addysg i bawb
- Amcan 2 - Galluogi cyflogaeth
- Amcan 6 - Cynorthwyo dinasyddion i barhau i fod yn annibynnol a gwella eu lles

7.6 Mae'r adroddiad hwn yn cyfrannu at y Nodau Lles fel y'u nodir uchod. Mae hefyd yn gyson â'r pum ffordd o weithio:

- Hirdymor – Sicrhau bod gan staff y sgiliau i ddarparu gwasanaethau dwyieithog nawr ac yn y dyfodol
- Atal – Bydd gwella gwasanaethau ac uwchsgilio staff yn sicrhau bod pawb, waeth beth fo'u dewis o ran iaith, yn cael mynediad cyfartal at wasanaethau ac felly'n atal cwynion ac ymchwiliadau gan Gomisiynydd y Gymraeg.
- Integreiddio – Drwy ddarparu gwasanaethau dwyieithog i'r cyhoedd, rydym yn gwneud

i bawb deimlo'n gyfartal ac yn cael eu gwerthfawrogi.

- Cydweithio – Mae gweithio mewn partneriaeth yn allweddol i hyn ac yn cynorthwyo'r Cyngor i gyflawni ei ddyletswyddau o dan Safonau'r Gymraeg. Ceir rhagor o dystiolaeth o gydweithio â phartneriaid yn Strategaeth Pum Mlynedd y Gymraeg.
- Cynnwys - Fel y nodwyd o dan yr adran Cydweithio, mae'n rhaid i ni gynnwys ein partneriaid er mwyn cyflawni'r Strategaeth Iaith Pum Mlynedd a'n helpu i ddarparu gwasanaethau.

8. GOBLYGIADAU ARIANNOL

- 8.1 Nid oes goblygiadau ariannol uniongyrchol i'r adroddiad hwn gan fod yr adroddiad blynyddol yn cwmpasu'r gwaith a wnaed eisoes yn y flwyddyn ariannol flaenorol. Fodd bynnag, dylid nodi y bydd symud yr agenda yn ei flaen yn golygu goblygiadau ariannol, yn enwedig mewn perthynas â chyfieithu a hyfforddiant iaith Gymraeg i staff.

Y gost o gefnogi staff i fynychu cyrsiau i ddysgu Cymraeg ar gyfer y gweithle ar gyfer blwyddyn 2020-2021, sy'n cynorthwyo i ddarparu gwasanaethau dwyieithog y Cyngor o dan y Safonau, oedd £1637.83. Mae hyn yn is na blynyddoedd blaenorol oherwydd cafodd pob cwrs ei gynnal ar-lein yn ystod y pandemig.

9. GOBLYGIADAU PERSONÉL

- 9.1 Nid oes goblygiadau personél i'r adroddiad hwn, er bod hyn yn parhau i gael ei adolygu wrth i'r gwaith o weithredu Safonau'r Gymraeg fynd yn ei flaen. Mae hyn yn berthnasol i Adran 7 Atodiad 1, sy'n canolbwyntio ar Recriwtio ar gyfer Swyddi Gwag.
- 9.2 Ni chaiff unrhyw swydd ei hysbysebu heb Aseiad Sgiliau Iaith Gymraeg.

10. YMGYNGHORIADAU

- 10.1 Mae holl ymatebion yr ymgynghoriadau wedi cael eu hymgorffori yn yr adroddiad.

11. PWERAU STATUDOL

- 11.1 Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015, Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011.
- 11.2 Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Awdur: Anwen Cullinane, Uwch Swyddog Polisi – Cydraddoldeb, y Gymraeg ac Ymgynghori (cullima@caerffili.gov.uk)

Ymgynghorwyr: Christina HARRY, Prif Weithredwr
Richard Edmunds, Cyfarwyddwr Corfforaethol - Addysg a Gwasanaethau Corfforaethol
Y Cynghorydd Eluned Stenner, Aelod Cabinet dros Gyllid, Perfformiad a Chynllunio
Y Cynghorydd James Pritchard, Hyrwyddwr Cydraddoldeb
Sue Richards, Pennaeth Ysgolion yr 21ain Ganrif
Stephen Harris, Pennaeth Cyllid a Swyddog Adran 151
Keri Cole, Prif Swyddog Addysg

Lynne Donovan, Pennaeth Gwasanaethau Pobl
Kathryn Peters, Rheolwr Polisi Corfforaethol
Robert Tranter, Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Swyddog Monitro

Papurau Cefndir:

- Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-2024
- Hysbysiad Cydymffurfio – Adran 44 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011
- Dogfennau Canllaw Amrywiol
- *(Mae'r rhain ar gael yn electronig er gwybodaeth ar Borthol yr Uned Polisi ac ar dudalennau perthnasol y rhyngrwyd ar ddolen www.caerffili.gov.uk/cydraddoldeb)*

Atodiadau:

Atodiad 1 Adroddiad Blynyddol Safonau'r Gymraeg 2020-2021